

FREDENSBORG
KOMMUNE

Ordblindhed

Hvad er det
Hvordan tester skolen for ordblindhed
Hvordan kan du støtte dit barn

Udarbejdet af: Læsekonsulent Marianne Aen Thorsen og læsevejledere i Fredensborg Kommune

Udgivet af: Center for Læring, Fritid og Sundhed, Fredensborg Kommune.

Version: 1.0

Versionsdato: 2017-12-05

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til læsekonsulent, **Marianne Aen Thorsen**, dir.tlf.nr.: 7256 2277, eller e-mail: mtho@fredensborg.dk

Indholdsfortegnelse

Kære forældre	4
Hvad er ordblindhed	4
Følger af ordblindhed.....	5
Forskellige grader af ordblindhed	6
Forebyggelse af ordblindhed	6
Kan mit barn blive testet for ordblindhed	7
Hvilken betydning kan testen få for mit barn	7
Ordblindetesten	9
Kan mit barn blive testet med Ordblindetesten.....	9
Hvad viser Ordblindetesten.....	10
Bemyndigelseserklæring	11
Samarbejde.....	11
Hvordan kan jeg støtte mit barn	11
Læs med dit barn cirka 20 minutter hver dag	12
Lad være med at rette	12
Ros dit barn for at læse	13
Støt dit barns læseforståelse.....	13
Styrk dit barns vedholdenhed.....	14
Anvend kvalificerende it	14
Link.....	15

Kære forældre

Måske skal dit barn testes for ordblindhed? Eller måske er dit barn allerede blevet testet? Måske viste testen, at dit barns læsevanskeligheder skyldes ordblindhed.

I så fald kan der være mange spørgsmål om ordblindhed, som du gerne vil have svar på.

Denne pjece giver dig viden om ordblindhed og dens årsager. Den oplyser dig om, hvordan skolerne tester for ordblindhed, og hvad skolen og kommunen tilbyder elever med ordblindhed.

Sidst men ikke mindst vil du få viden om, hvordan du kan støtte dit barn derhjemme. Dette har afgørende betydning for dit barns udvikling.

Hvad er ordblindhed

Ordblindhed er sproglig vanskelighed. Elever med ordblindhed har svært ved at opdele talte ord i de enkeltlyde, som ordene består af. De har også svært ved at huske de enkelte lyde længe nok, til at kunne sætte dem sammen til et helt ord.

Elever med ordblindhed har således svært ved at lære at

udnytte det lydprincip, som er i vores skriftsprog.

Lydprincippet består i, at bogstaverne i et skrevet ord repræsenterer de lyde, der er i ordet, når vi udtaler det.

Man udnytter lydprincippet, når man læser ord, man ikke har set før. Det foregår ved, at man hurtigt og sikkert omkoder bogstaverne i ordets skrevne form til sproglyde og sætter disse sproglyde sammen til ordets talte form.

Hos elever med ordblindhed foregår denne proces mere usikkert og oftest også langsommere end hos elever uden ordblindhed.

FAKTA

Definition

Ordblindhed (dysleksi) er markante vanskeligheder med at lære at læse og skrive.

Disse vanskeligheder skyldes langsom og upræcis omsætning af bogstaver og bogstavfølger til sproglyde.

Carsten Elbro, 1992, Det Danske Nationalleksikon

FAKTA

Årsager til ordblindhed

Ordblindhed skyldes en medfødt sproglig vanskelighed med at opdele talte ord i enkeltlyd.

Denne vanskelighed optræder ofte hos flere medlemmer af samme familie.

Det vil sige, at et barn kan have arvet et svagt anlæg for at udvikle ordblindhed, hvis der er ordblindhed i familien. Især hvis begge forældre er ordblinde, er der høj risiko (op til 40%) for, at barnet også udvikler ordblindhed.

Hvis der ikke er ordblindhed i familien, er der kun en meget lille risiko (cirka 5%) for, at et barn udvikler ordblindhed.

3 % til 7 % af befolkningen er ordblinde. Procenttallet afhænger af, hvor man sætter grænsen for ordblindhed. 7 % af den voksne befolkning betragter sig selv som ordblinde.

Omtrent dobbelt så mange drenge som piger udvikler ordblindhed.

Følger af ordblindhed

Elever med ordblindhed læser som regel usikkert og langsomt i forhold til jævnaldrende elever uden ordblindhed. Især er det svært for elever med ordblindhed at læse ord, de ikke har set før. Den langsomme og usikre læsning kan for mange ordblinde betyde, at de får en ringere forståelse af det, de læser.

De fleste ordblinde kan godt komme til at læse på et rimeligt niveau, hvis de træner deres læsefærdigheder.

Men de allerfleste ordblinde vil altid have vedvarende problemer med at stave og derfor også store udfordringer med skriftlige opgaver.

Disse vanskeligheder kan i større eller mindre grad præge elevernes selvopfattelse og tiltro til egne kompetencer.

Forskellige grader af ordblindhed

Ordblindhed optræder i forskellige grader og kan derfor være et mindre eller større læsehandicap.

To elever med samme grad af ordblindhed kan også opleve virkningen af deres ordblindhed vidt forskelligt. Det afhænger nemlig af de læse- og skrivekrav, som de er stillet overfor, dvs. om de skal læse og skrive svære og omfangsrige tekster, eller om de kun skal anvende læsning og skrivning i mindre omfang.

Læse- og skrivekravene kan lettes meget af, at den ordblinde kan anvende kvalificerende it-hjælpemidler.

Forebyggelse af ordblindhed

Forskning viser, at det til en vis grad kan lade sig gøre at forebygge udvikling af ordblindhed og/eller at mindske risikoen for at udvikle ordblindhed i svær grad.

Derfor anvender alle kommunens skoler både iagttagelser og prøver til at følge, om eleverne i indskolingen ubesværet kan tilegne sig skriftens lydprincip. På

den måde opdager vi tidligt i skoleforløbet elever, som måske kan være i risiko for at udvikle ordblindhed.

Hvis dit barn er i risiko for at udvikle ordblindhed har skolerne en vifte af forskellige indsatser. Fælles for alle indsatser er, at de foregår i en afgrænset periode. De er systematiske og målrettet behovet hos den enkelte elev. Nogle indsatser foregår i klassen og andre på hold.

Valg af indsats afhænger af de specifikke udfordringer, som skolen ser hos dit barn.

Du kan kontakte dit barns skole for at få flere oplysninger om indsatserne.

Skolen har også mulighed for at visitere elever i risiko for ordblindhed til kommunens læsetilbud "Sprog pilot Fredensborg".

[file:///C:/Users/mtho/Downloads/PjeceSprogPilotFredensborg%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/mtho/Downloads/PjeceSprogPilotFredensborg%20(3).pdf)

Kan mit barn blive testet for ordblindhed

Det er først muligt at teste dit barn for ordblindhed, når han/hun har modtaget tilstrækkelig undervisning i at læse og stave.

Det betyder, at dit barn tidligst fra slutningen af 3. klasse kan testes for ordblindhed. Resultatet fra en test så tidligt i skoleforløbet er desværre tit misvisende. En ordblindetest på et senere klassetrin giver et langt mere pålideligt resultat.

Hvis du mener, at dit barns læsevanskeligheder skyldes ordblindhed, kan du bede skolen om at teste dit barn.

Fra 1. august 2017 har du som forældre nemlig krav på, at dit barn én gang i hele sit skoleforløb bliver testet for ordblindhed – dog tidligst fra 1. marts i det skoleår, hvor dit barn går i 4. klasse.

Der findes flere forskellige test, som skolen kan anvende til at undersøge, om dit barn kan have ordblinddevanskeligheder og til at vurdere dit barns behov for undervisning.

Du kan ikke stille krav om en bestemt ordblindetest. Det er skolen, som udvælger og

foretager en velegnet test til dit barn.

Hvilken betydning kan testen få for mit barn

Børn sammenligner sig med hinanden i skolen. Børn i store læse- og staveudfordringer oplever derfor ofte, at de ikke lykkes så godt med skolearbejdet som deres klassekammerater. Så de kan nemt komme til at opleve skyld, skam og ubehag ved læse- og skriveaktiviteter i skolen.

For de fleste elever i læse- og staveudfordringer er det derfor en lettelse at blive testet og få at vide, at deres udfordringer skyldes ordblindhed. Så på den måde kan testen få stor betydning for dit barns selvopfattelse og lyst til at gå i skole.

Hvis testen viser, at dit barn har ordblindhed, udløser det ikke automatisk specialundervisning

eller anden specialpædagogisk bistand.

Men resultatet fra testen hjælper dit barns lærere og skolens læsevejleder til at fokusere på lige det, dit barn har brug for hjælp til.

Hjælpen afhænger altså af dit barns individuelle behov.

Det er skolederen, der sammen med skolens læsevejleder og dit barns lærere skal vurdere dit barns behov. Derpå beslutter de, hvilken hjælp dit barn skal have, så dit barn kan tilegne sig viden i alle fag på trods af ordblindheden.

Hvis skolen vurderer, at dit barn har brug for særlige undervisningsmidler og kvalificerende it-hjælpemidler for at kunne få tilstrækkeligt udbytte af undervisningen, stiller skolen dem til rådighed for dit barn i undervisningen.

Skolen har ansvar for at give dit barn undervisning i at bruge it-hjælpemidlerne.

I Fredensborg Kommune har alle elever adgang til et læse- og skrivestøttende program, som hedder AppWriter. Det kan bruges på både pc, Mac og iPad og kan anvendes til både dansk, engelsk, tysk og fransk.

Hvis dit barn bliver testet ordblind, har dit barn derfor (fortsat) adgang til AppWriter både i skolen og derhjemme. Det er vigtigt, at dit barn har mulighed for at bruge AppWriter i alle boglige fag.

Dit barn har mulighed for at anvende de kvalificerende it-hjælpemidler til folkeskolens afgangsprøver, såfremt han/hun har brugt dem som et dagligt værktøj i fagene. Som ordblind har dit barn også krav på ekstra tid til flere af afgangsprøverne. Du kan kontakte dit barns skole for at få mere præcis viden om dette.

Endelig kan skolen vurdere, at dit barn har behov for et særligt tilrettelagt læseforløb i Sprogpilot Fredensborg. Dette er kommunens læsetilbud til elever i omfattende læse- og skrivevanskeligheder. Her får eleverne undervisning på små hold i 9 uger af specialuddannede læselærere.

Som ordblind kan dit barn blive meldt ind i NOTA Bibliotek, hvor dit barn frit kan låne bøger, der er indtalt på lyd.

Ordblindetesten

I Fredensborg Kommune har alle skolerne mulighed for at anvende en digital test, som hedder Ordblindetesten¹.

Ordblindetesten tager kun cirka en halv time at foretage. Den består af tre test. De første to test handler om at stave og læse nonsensord (konstruerede ord som for eksempel *nøve*). Den sidste test måler elevens ordforråd på dansk.

Ordblindetesten sikrer ensartethed i skolernes dokumentation af, om en elevs læsevanskeligheder skyldes ordblindhed.

Ordblindetesten er en tværgående test. Det betyder, at den kan anvendes i grundskolen, i ungdomsuddannelserne og på de videregående uddannelser.

¹ Testen er udviklet i samarbejde mellem Center for Læseforskning på Københavns Universitet, Institut for Uddannelse og Pædagogik på Aarhus Universitet, Socialstyrelsen og Undervisningsministeriet.

Det betyder også, at hvis dit barn bliver testet ordblind i grundskolen, behøver han/hun ikke at blive testet igen ved skoleskift eller ved overgang til en ungdomsuddannelse.

Resultatet fra Ordblindetesten opbevares nemlig elektronisk i et lukket system i 15 år. Så testresultatet følger dit barn op igennem skoleforløbet og ind i ungdomsuddannelsen og eventuelt videre frem.

Får dit barn foretaget en ny ordblindetest i løbet af de 15 år, overskrives det gamle resultat med det nye. Det nye resultat opbevares da i 15 år frem.

Kan mit barn blive testet med Ordblindetesten

Ordblindetesten kan ikke anvendes til alle elever, som har svært ved at læse.

Ordblindetesten bruges kun til de elever, hvor der er en læsepædagogisk faglig begrundet mistanke om ordblindhed.

Denne mistanke skal være begrundet med flere forhold som for eksempel ordblindhed i dit barns nære familie. Dit barn skal også udvise store vanskeligheder med at lære skriftens lydprincip, selv om dit barn har modtaget

omfattende og systematisk undervisning i dette.

For at undgå misvisende resultater skal skolerne ikke anvende Ordblindetesten til dit barn, hvis han/hun har læsevanskeligheder af indlysende andre årsager. Det kan for eksempel være generelle indlæringsvanskeligheder, syns- eller hørenedsættelse, manglende undervisning, ringe arbejdsindsats eller omfattende generelle sprogvanskeligheder.

Det er skolen, som vurderer, om Ordblindetesten er velegnet til dit barn.

Hvad viser Ordblindetesten

Ordblindetesten kan udelukkende vise, om dit barn kan anvende skriftens lydprincip i helt nye og konstruerede ord, som ikke findes i virkeligheden, og som dit barn derfor heller ikke kender.

Når dit barn har gennemført Ordblindetesten, dannes en testrapport med hans/hendes ordblindescore.

Scoren viser, om dit barn:

- er ordblind
- ikke er ordblind
- har usikker fonologisk afkodning

“Usikker fonologisk afkodning” betyder, at dit barn har lidt svært ved at anvende skriftens lydprincip, men ikke så meget, at det betragtes som ordblindhed.

Testresultatet skal godkendes af en fagperson med tilstrækkelig læsefaglig viden til at kunne vurdere, om resultatet er retvisende. Derfor er det skolens læsevejleder, som både foretager Ordblindetesten og vurderer, om testresultatet afspejler dit barns faktiske færdigheder.

Ordblindetesten viser intet om dit barns læse- og staveniveau, forudsætninger, motivation eller andre forhold, der har betydning for at kunne tilrettelægge hensigtsmæssig undervisning for ham/hende.

Derfor skal dit barns undervisningsbehov ofte afdækkes på andre måder og ved hjælp af flere test eller iagttagelser.

Bemyndigelseserklæring

Inden skolens læsevejleder foretager Ordblindetesten med dit barn, skal du som forældre være informeret om dette. Du skal også underskrive en bemyndigelseserklæring, som opbevares på skolen i resten af dit barns skoletid.

I bemyndigelseserklæringen giver du skolen lov til at hente resultatet fra dit barns test.

Hvis dit barn skifter skole eller starter i ungdomsuddannelse, skal det nye uddannelsessted indhente en ny bemyndigelseserklæring fra dig for at kunne hente resultatet fra Ordblindetesten.

Resultatet skal nemlig bruges som dokumentation for, at dit barn har brug for støtte som for eksempel kvalificerende it-hjælpemidler.

Det er derfor vigtigt, at du gør det nye uddannelsessted opmærksom på, at der ligger en Ordblindetest på dit barn.

Samarbejde

Uanset om dit barn er testet ordblind eller ej, er det vigtigt at samarbejde med dit barns lærere.

Dit barn udvikler sig og trives bedst, når du og lærerne samarbejder og er enige om, hvad der skal ske.

Samarbejdet fungerer bedst, når I har tillid til hinanden.

Som forældre må du derfor bakke op om lærernes arbejde og aldrig give dit barn en fornemmelse af, at du ikke har tillid til skolen. For så risikerer du, at dit barn ikke får nok ud af undervisningen.

Til gengæld må du forvente, at lærerne lytter til dine bekymringer og giver dig viden om, hvordan du kan støtte dit barn derhjemme.

Det er ligeledes vigtigt, at begge forældre har en fælles holdning i forhold til skolearbejdet.

Hvordan kan jeg støtte mit barn

Hvis dit barn har ordblindhed, har hun eller han svært ved at lære at udnytte skriftens lydprincip. Men det betyder ikke, at dit barn ikke kan blive bedre til det. I skolen får dit barn den nødvendige undervisning og støtte.

Du kan støtte dit barn derhjemme på flere måder.

Spørg dit barns lærere, hvordan du helt præcist kan støtte dit barn.

Generelt er det vigtigt, at du

- har forståelse for dit barns udfordringer
- anerkender dit barns arbejde med at forbedre sine læse- og skrivefærdigheder
- har positive forventninger til dit barn
- opmuntrer dit barn til at arbejde vedholdende med sine læse- og skrivefærdigheder
- viser, at du selv bruger læsning og skrivning i dagligdagen
- inddrager dit barn i naturlige læse- og skriveaktiviteter som for eksempel at skrive en ønskeliste

Her følger nogle flere råd til, hvordan du kan støtte dit barns læsning.

Læs med dit barn cirka 20 minutter hver dag

- også i weekender og ferier

Læsetræning hjemme er helt uundværligt for dit barn – også hvis dit barn har ordblindhed.

Når dit barn er udfordret med læsning, har han eller hun brug for at læse med voksenstøtte. Det er ikke nok, at dit barn læser selv.

Det er vigtigt, at bogen ikke er for svær.

Dit barn skal let og selvstændigt kunne læse 9 ud af 10 ord. Ellers er teksten for svær, og dit barn vil gætte sig frem til ordene i stedet for at læse dem.

I kan læse på to måder:

- I kan skiftes til at læse højt
- dit barn læser og får støtte af dig eller en anden voksen

Lad være med at rette

Hvis du hele tiden retter dit barn, når han eller hun læser forkert, kan du risikere, at dit barn mister modet.

I stedet kan du lave en aftale med dit barn, fx om at

- du markerer læseretningen med en finger og lader fingeren hvile ved et ord, som dit barn læser så forkert, at det forstyrrer forståelsen af teksten. Den hvilende finger er et signal til dit barn om at prøve igen
- du forærer dit barn de sværeste ord, hvis han eller hun går i stå

Ros dit barn for at læse

Det kan være meget udmattende for dit barn at læse.

Derfor er det vigtigt, at du

- anerkender dit barns anstrengelser for at blive bedre til at læse
- roser dit barn for sin indsats - og hav ikke fokus på, om dit barn læser fejlfrit

Støt dit barns læseforståelse

Dit barn bruger måske så meget energi på at læse ordene i en tekst, at hun eller han ikke helt får fat på, hvad teksten handler om. Derved kan dit barn nemt miste lysten til at læse.

På grund af ordblindheden og måske også en nedsat læselyst

får dit barn nok ikke så mange aldersvarende læseerfaringer.

Derfor kan dit barn risikere at gå glip af at udvikle sig sprogligt gennem læsning.

Du kan støtte dit barns læseforståelse og styrke dit barns sprog ved at

- hjælpe dit barn med at opstille spørgsmål til teksten, inden den læses
- læse teksten højt for dit barn og undervejs tale om ords betydning og tekstens indhold
- samtale med dit barn om svarene på de spørgsmål, I skrev ned inden læsningen
- give dit barn rutiner med at lytte aktivt til en lydbog, dvs. lytte efter svar på spørgsmål
- opmuntre dit barn til at lytte til aldersvarende bøger på NOTA

Styrk dit barns vedholdenhed

Det er af stor betydning, at læsestunden hjemme gøres hyggelig.

Alligevel kan dit barn til tider udvise tegn på frustration eller træthed. Det er hårdt at se sit barn kæmpe med læsningen, og både du og dit barn kan nå til et punkt, hvor I har lyst til at give op.

Når det til tider er en sej kamp, skal du huske på, at du som forældre kan hjælpe dit barn til at kunne arbejde meget struktureret og vedholdende.

At lære at kæmpe og tage udfordringer op er en karakterstyrke, som dit barn kan bruge fremadrettet på mange af livets områder.

At udvise vedholdenhed er den faktor, som påviseligt har den største betydning for læring.

Styrk dit barns vedholdende ved at

- sætte ord på udfordringerne
- insistere på, at det ikke er en løsning at give op
- være en god rollemodel og vise, at du er vedholdende

Anvend kvalificerende it

Dit barns ordblindhed må ikke forhindre dit barn i at tilegne sig viden.

Derfor har dit barn brug for at anvende it-redskaber til både læse- og skriveaktiviteter.

Du kan

- opmuntre dit barn til at anvende sine it-redskaber
- opmuntre dit barn til at vise dig, hvordan han/hun kan bruge dem
- sikre dig, at dit barn har mulighed for at anvende kvalificerende it-redskaber til alle fag. Kontakt skolen, hvis du er i tvivl

Link

Nationalt Videncenter for Læsning har udviklet mange små film med gode tips og råd.

Her er et udpluk:

Læsetips fra Nationalt Videncenter for Læsning:

Er du bekymret for, om dit barn læser godt nok?

Hør pædagogisk konsulent Lis Pøhler fortælle om hvilke tegn på læsevanskeligheder vi kan se efter og hvilken rolle forældre og hjem spiller for et barn i læsevanskeligheder.

<https://www.youtube.com/watch?v=h-pv--NWVmo>

Læsetips fra Nationalt Videncenter for Læsning:

Mit barn er ordblind – hvad nu?

Det at være ordblind betyder ikke, at man hægtes af i skolen. Der er masser af hjælp at hente. Hør Juliane Øhlenschlæger Vendelboe, tidligere sekretariatsleder i Ordblindeforeningen, fortælle hvad du kan gøre.

https://www.youtube.com/watch?v=1EhI_sEFOPUPå

Læsetips fra Nationalt Videncenter for Læsning:

Læs med ørerne

Læsning sker ikke kun når øjnene møder bogstaver. Man kan sagtens høre en bog, og det er særligt godt for dem der har

svært ved at læse. Hør Marianne Aen Thorsen, der er læsekonsulent i Fredensborg kommune, give gode råd til hvordan du kan lyttelæse med dit barn.

<https://www.youtube.com/watch?v=NstFL9g8gBE>

Nota er bibliotek og videncenter, som beskæftiger sig med bøger og læsning for mennesker med syns- og læsehandicap. På Notas hjemmeside <https://nota.dk/om-nota> kan både elever med ordblindhed og deres forældre og undervisere få viden og nyheder om ordblindhed.

Nota har udviklet mange små film med gode tips og råd. Her er et udpluk:

Nota:

Ordblindhed er en hæmsko – ikke en hindring

Hør tidligere lektor og Ph.D. ved Danmarks Pædagogiske Universitet, Elisabeth Arnbak, fortælle om ordblindhed.

<https://www.youtube.com/watch?v=JW1F2qTgPLA>

Nota:

Fordele ved tegneserier-lydbøger

Hør, hvordan tegneserier gør læsning sjovere og mere levende.

<https://nota.dk/viden/tegnserier-er-ogs%C3%A5-l%C3%A6ring->

[dit-barn-kan-l%C3%A5ne-dem-som-lydb%C3%B8ger](#)

Nota:

Vær åben om barnets ordblindhed

Hør, hvordan du kan støtte dit barn ved at være åben om dit barns udfordringer og styrkesider.

<https://nota.dk/viden/v%C3%A6r-%C3%A5ben-om-dit-barns-ordblindhed>

Nota:

Om at være ordblind – det vigtigste i hverdagen

Elever med ordblindhed fortæller om, hvad der er vigtigst for dem i hverdagen.

<https://nota.dk/viden/om-v%C3%A6re-ordblind-det-vigtigste-i-hverdagen>

Organisationer med viden om ordblindhed

På denne hjemmeside kan du finde link til mange organisationer, hvor du kan hente viden og hjælp, hvis du selv eller dit barn er udfordret med ordblindhed.

<http://www.emu.dk/modul/organisationer-med-viden-om-ordblindhed>

FREDENSBORG
KOMMUNE

Fredensborg Kommune
Rådhus, Egevangen 3B

Telefon 72 56 50 00
fredensborg@fredensborg.dk
fredensborg.dk